

28.9.2001

2484/4/99

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Esittelijä Airi Helenius

LÄÄNINOIKEUDEN PÄÄTÖKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANO TOIMEENTULOTUKIASIASSA

1

KANTELU

A arvostelee 17.11.1999 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kantelukirjoituksessa Helsingin kaupungin sosiaaliviraston viranhaltija B:tä siitä, ettei tämä viipymättä noudattanut Uudenmaan lääninoikeuden --- tekemää päätöstä ---, jolla lääninoikeus oli velvoittanut Helsingin sosiaali- ja terveyslautakunnan eteläisen sosiaali- ja terveysjaoston suorittamaan A:lle toimeentulotukea kesäkuulle 1998 yhteensä --- markkaa. Lisäksi hän kertoo B:n esittäneen, että häntä epäillään toimeentulotuen väärinkäytöstä ja vaatineen häneltä lisäselvityksenä pankkitiliotteita, joista ilmenisivät hänen kesä- ja heinäkuun 1998 tulonsa, edellytyksenä lääninoikeuden päätöksen mukaisen toimeentulotuen suorittamiselle.

2

SELVITYS

Helsingin sosiaaliviraston toimitusjohtaja --- antoi pyynnöstäni 27.1.2000 lausunnon ja toimitti selvityksen. Sen liitteenä oli Ruoholahden-Lauttasaaren sosiaalipalvelutoimiston johtavan sosiaalityöntekijän B:n ja toimistopäällikkö --- antama liite selvitykseen.

Helsingin sosiaaliviraston eteläisen sosiaalikeskuksen Ruoholahden-Lauttasaaren sosiaalipalvelutoimistosta on 28.6.2001 ja 3.8.2001 saatu lisäselvitystä lääninoikeuden päätöksen täytäntöönpanosta.

Helsingin sosiaalivirasto ja johtava sosiaalityöntekijä B ovat pyynnöstäni antaneet 14.9.2001 selvityksen menettelystään asiassa.

Lausunto ja selvitys liitteineen, lisäselvitys ja selitykset oheistetaan tämän päätöksen liitteeksi.

3

RATKAISU

3.1

Tapahtumat

Uudenmaan lääninoikeus antoi --- päätöksen ---, jossa se valituksen enemmälti hyläten velvoitti Helsingin sosiaalilautakunnan ja terveyslautakunnan eteläisen sosiaali- ja terveysjaoston suorittamaan A:lle toimeentulotukea kesäkuulle 1998 yhteensä --- markkaa. Lääninoikeuden päätös

saapui Helsingin sosiaalivirastoon 5.5.1999, josta se toimitettiin Lauttasaaren-Ruoholahden sosiaalipalvelutoimistoon 18.6.1999. Päätös annettiin tiedoksi sosiaali- ja terveystieteille 18.8.1999.

A soitti 24.6.1999 ja 28.6.1999 johtavalle sosiaalityöntekijälle B:lle ja vaati lääninoikeuden päätöksen mukaisen toimeentulotuen maksamista. B tiedusteli puhelimesta A:n osoite- ja pankkitilitietoja, koska A oli asunut ulkomailla syyskuusta 1998 kesäkuuhun 1999 eikä väestörekisterissä ilmennyt hänen uusi, Helsinkiin paluun jälkeinen osoiteensa. B pyysi samalla lisäselvityksiä selvittääkseen, oliko A:lle heinäkuussa 1998 maksettu perusteetta toimeentulotukea. A:n pyynnöstä B pyysi lisäselvitykset kirjallisesti 28.6.1999 päivätyllä kirjeellä.

Viranhaltija myönsi 21.1.2000 tehdyllä päätöksellä A:lle toimeentulotukea lääninoikeuden päätöksen mukaisesti --- markkaa kesäkuulle 1998. Toimeentulotuki maksettiin A:lle 28.6.2001.

3.2

Selvityspyynnöt

Hallintomenettelylain 17 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on huolehdittava asian selvittämisestä. Lain 9 §:n mukaan asiakirjan toimittaneelle on varattava tilaisuus asiakirjassa olevan puutteen korjaamiseen. Selvitystä pyydetessä on lain 12 §:n 1 momentin mukaan mainittava, mistä seikoista selvitystä on erityisesti annettava ja 2 momentin selvitysten antamiselle on asetettava määräaika. Vuonna 1999 voimassa olleen sosiaalihuoltolain 40 § 2 momentin mukaan ennen tietojen antamista sosiaalihuollon asiakkaalla on ollut oikeus saada tietää, miksi tietoja tarvitaan. Vastaava säännös on 1.1.2001 voimaan tulleen sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 13 §:n 1 momentissa.

A on kantelukirjelmäänsä liittänyt hänelle lähetetyn selvityspyynnön, jossa ensinnäkin pyydettiin A:ta toimittamaan tiliotteet kaikista hänen pankkitileistään kesä-heinäkuulta 1998. Selvityspyynnön mukaan A oli 30.6.1998 toimittanut vain pikatiliotteen ajalta 1.-15.6.1998 ja toimeentulotuki heinäkuulle 1998 myönnettiin edellyttäen, ettei A:lla ollut muita tuloja kuin asumistuki. Kelasta jälkikäteen saadun tiedon mukaan A:lle oli kuitenkin heinäkuussa 1998 maksettu työmarkkinatukea. A ei ollut ilmoittanut olosuhteiden muutoksesta sosiaalipalvelutoimistoon ja asia oli tarkoitus antaa sosiaaliviraston lakimiesyksikön selvitettäväksi. Selvityspyynnön lopuksi todetaan, että A ei ollut puhelinkeskustelussa voinut antaa pankkitilinsä numeroa ja ilmoitettiin, minkä tilinumeron A oli antanut sosiaalipalvelutoimistoon.

Selvityspyynnön osalta totean, että siitä ei ilmene, että asiassa oli hänen tulojensa selvittämisen ohella tarkoitus varmistaa myös se, että lääninoikeuden päätöksellä A:lle myönnetty toimeentulotuki voidaan suorittaa tämän sosiaalipalvelutoimistoon aiemmin ilmoittamalle tilille. Kun myönnettyyn toimeentulotukeen ei voida kohdistaa ulosmittausta eikä mahdollisesti takaisin perittävää tukea voida ilman asiakkaan suostumusta kuitata myönnetystä tuesta, olisi selvityspyynnöstä käsitykseni mukaan tullut selkeästi käydä ilmi molemmat selvityspyynnön perusteena olleet seikat, vaikka ne olisivat ilmoitettu puhelinkeskustelun yhteydessä.

Viranomaisella on hallintomenettelylain mukainen asian selvittämisvelvollisuus ja velvollisuus asettaa määräaika selvityksen antamiselle. Asiassa ei näin ollen ole käsitykseni mukaan voitu jäädä odottamaan A:n yhteydenottoa, vaan johtavan sosiaalityöntekijän B:n oli tullut huolehtia toimeentulotuen maksamista varten tarvittavien tietojen saamisesta.

3.3

Lääninoikeuden päätöksen täytäntöönpano

Hallintolainkäyttölain (586/1996) 31 §:n mukaan päätöstä, johon saa hakea muutosta valittamalla, ei saa panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman. Säännöksen 2 momentin mukaan päätös voidaan kuitenkin panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana, jos laissa tai asetuksessa niin säädetään tai jos päätös on luonteeltaan sellainen, että se on pantava täytäntöön heti, tai jos päätöksen täytäntöönpanoa ei yleisen edun vuoksi voida lykätä. Jos asiassa tarvitaan valituslupa, valitus ei säännöksen 3 momentin mukaan estä täytäntöönpanoa. Sosiaalihuoltolain 49 §:n 2 momentin mukaan toimeentulotuen määrää koskevasta lääninoikeuden päätöksestä saa valittaa, mikäli korkein hallinto-oikeus antaa valitusluvan.

Lääninoikeuden päätös on siten voitu panna heti täytäntöön. Tarkempia säännöksiä ei ole siitä, missä ajassa sanotunlainen päätös on pantava täytäntöön. Suomen perustuslain 19 § 1 momentin mukaan jokaiselle taataan lailla oikeus välttämättömään toimeentulon turvaan. Toimeentulotuesta annetun lain 1 §:n 1 momentin mukaan toimeentulotuki on viimesijainen taloudellinen tuki, jonka tarkoituksena on turvata henkilön ihmisarvoisen elämän kannalta vähintään välttämätön toimeentulo. Käsitykseni mukaan toimeentulotuen myöntämiseen velvoittavat päätökset tulee siten asian luonteesta johtuen panna kiireellisesti täytäntöön.

Kysymyksessä oleva lääninoikeuden päätös tuli sosiaalivirastolle 5.5.1999. Kun toimeentulotuen maksuunpanoa koskeva päätös tehtiin vasta 21.1.2000 ja kun toimeentulotuki tosiasiallisesti maksettiin A:lle vasta 28.6.2001, katson, että lääninoikeuden päätöstä ei ole pantu lain mukaisella tavalla täytäntöön. Asiassa ei ole merkitystä sillä, että A ei ollut ottanut yhteyttä 28.6.1999 jälkeen sosiaalitoimistoon.

Edellä lausutun perusteella katson Ruoholahden-Lauttasaaren johtavan sosiaalityöntekijän B:n laiminlyöneen virkavelvollisuutensa siinä, että hän ei ole huolehtinut Uudenmaan lääninoikeuden velvoittavan päätöksen kiireellisestä täytäntöönpanosta.

4

TOIMENPITEET

Eduskunnan oikeusasiamiehen johtosäännön 9 §:n 1 momentin nojalla annan johtavalle sosiaalityöntekijä B:lle huomautuksen edellä kohdassa 3.3 selostetusta lainvastaisesta menettelystä. Tässä tarkoituksessa saatan päätökseni menettelyn lainvastaisuudesta B:n ja Helsingin sosiaaliviraston tietoon.

Lisäksi kiinnitän B:n huomiota kohdassa 3.2 sanottuun käsitykseni selvityspyyntöjen selkeydestä.

Sen johdosta, että A:n kantelun johdosta annetussa lausunnossa ja selvityksessä esitetyt tiedot toimeentulotuen maksamisesta A:lle olivat virheellisiä, kiinnitän Helsingin sosiaaliviraston ja B:n huomion myös siihen, että lausunnoissa ja selvityksissä laillisuusvalvojalle annettujen tietojen tulee olla oikeita ja totuudenmukaisia.

Kirjoituksenne liitteet palautetaan ohessa.